

Новите стари

Цели сектори на икономиката се преориентират към по-възрастните, а ефектите върху пазара на труда, туризма и други вече се усещат

Когато в книгата "Хиляда сияйни слънца" на Халед Хосейни афганистанката Мариам разбира, че мъжът ѝ ще си взима втора жена, тя изтъква железен аргумент: "Прекалено стара съм, за да ми причиняваш това." Тогава е на 33 г., омъжена е от 18 години и възприема живота си като почти преминал. Ситуацията днес е много различна, особено в по-развитите държави, където хората живеят по-дълго, работят по-дълго и са активни по-дълго. Което води до преосмисляне на концепцията за старостта. "Не наричайте хората стари, докато смъртта не наближи", казват и все повече учени.

Удължена активност

Директорът на Oxford Institute of Ageing Сара Харпър смята, че хората не трябва да бъдат определяни като стари, докато не са немощни и зависими от грижи. Тя предлага нов подход към темата за остаряването – според нея жените и мъжете на 60 и дори на 70 - 80 години трябва да бъдат възприемани като все още активни възрастни. По думите ѝ те често стават жертва на предразсъдъци. "Живеем в общество, в което знаем, че сексизмът, както и расизмът са нещо лошо. Но има много примери, че стереотипите за възрастта остават приемливи", казва Харпър пред Guardian.

Въпросът кога наистина сме стари възниква като следствие от това, че смъртта все повече бива изтласквана във времето, обобщава британското издание. Данните показват, че общата продължителност на живот се увеличава с две и половина години на десетилетие. Прогнозите са, че половината от бебетата, родени сега във Великобритания, ще живеят до 104 години. В Япония числото достига 107 години. Именно там водещи лекари предлагат да се вдигне до 75 години и нагоре дефиницията за "възрастен гражданин" с цел страната да се адаптира към реалността с бързо застаряващото си население.

Според подетата кампания традиционната граница от 65 години е неадекватна и трябва да се коригира предвид по-голямата продължителност на живот и променените социални нагласи. Хората над 60 години трябва да имат по-голяма гъвкавост, за да продължат да работят или да изпълняват доброволческа работа в общностите си, ако искат. Активистите в кампанията посочват, че застаряването в Япония често е представяно в негативна светлина, но те чертаят едно бъдеще, в което тези хора допринасят за обществото, ако все още имат желание и възможности.

В тази ситуация въпросът е до колко години да се работи. Идеята за пенсионирането се е променила през последните 50 години. Когато е била предложена възрастова граница 65 години за мъжете, половината са умирали, преди да навършат 70 години.

"Безпрецедентна е тази промяна в Европа заради застаряването. В голяма част от старите демокрации социалните системи са изправени пред абсолютен колапс и не се работи в посока смяна на модела. Стареенето е различно в различните държави, качеството на живот на възрастните хора е различно, отношението към труда е различно. В Гърция например е съвсем нормално да се види пенсионер, който работи в ресторанта си. Пазарът на труда така или иначе

ще трябва да се адаптира към това хората да работят по-дълго", каза пред "Капитал" гл. ас. Екатерина Маркова от Института за изследвания на обществата и знанието при БАН и координатор за България на Изследването на здравето, остаряването и пенсионирането в Европа (SHARE).

Известно е, че голяма част от депресивните състояния са свързани със социалната изолация след пенсиониране. "Въпросът е да се подобри качеството на живот, тъй като никой не иска просто да принуди възрастните да продължат да работят във влошено здраве. В други държави възрастните работници се използват като ментори, защото са натрупали ценен опит. Но работодателят трябва да инвестира усилия и средства, за да може да поеме заплащането и на ментора, и на новия служител", коментира Маркова. И допълва, че няма как една икономика да върви добре, без да използва ресурсите си. Моделите на мениджмънт на много места обаче са все още силно консервативни.

"Сребърна" икономика в растеж

Ефектите от промяната вече са налице. Т. нар. сребърна икономика (отнасяща се до възрастните в обществото, тъй като пазарите вече се адаптират към процеса на стареене) в момента е област, която регистрира растеж, посочва проф. Мартин Жарноцки от Szent Istvan University, Унгария. В свое изследване той твърди, че почти всички икономически сектори се очаква да се облагодетелстват, като особено това се отнася за козметиката, модата, здравните услуги (включително медицински устройства и лекарства), фитнеса, роботизираните услуги, финансите и застраховането, развлеченията, транспорта и туризма.

По-възрастното поколение представлява огромен пазарен сегмент, но маркетинг експертите все още не са се възползвали докрай от възможностите му. Според сп. Economist този тип потребители ще променят бизнес пейзажа. "Старите стават новото ново", обобщава изданието, като цитира доклад на McKinsey Global Institute, който твърди, че възрастните потребители са един от малкото мотори на растеж в иначе крехката глобална икономика. Компаниите вече започват да разбират това и производството на телефони с по-големи бутони и дисплеи е само един от примерите.

Жарноцки обръща специално внимание на нарастващото желание на възрастните да пътуват, което отваря нови ниши. И все пак туризмът, предназначен за тях, още не е напълно дефиниран сегмент, пише той. Те са хетерогенна група с различни потребителски изисквания, които могат да бъдат удовлетворени от различни продукти и услуги. За този тип туристи първо трябва да се развие подходяща дестинация, като се вземат предвид специфики като преобладаващ брой жени, сигурността като приоритет, здравни услуги, достъпност на транспорта. Очакването е възрастните да се превърнат в силна консуматорска група в близко бъдеще. Те са най-бързо нарастващият сегмент от населението - броят на хората на 60-годишна възраст в богатите държави ще се увеличи до 2030 г. от 164 млн. души до 222 млн. Те харчат около 4 трлн. долара годишно и прогнозите са това число да расте. Затова доброто разбиране на нуждите им е от изключителна важност, особено предвид това, че Европа става основен актьор на пазара на "сребърния туризъм".

Митове под прицел

За тези, които предпочетат оставането на работа до по-късно, все още битуват редица митове. Един от тях е, че по-възрастните служители са по-малко продуктивни. Данните от американската Служба за трудова статистика обаче показват, че те са по-активни в професии, базирани на познанието, и дори са по-предприемачески настроени от по-младите. Всъщност по-възрастните работници съставляват най-големия дял от предприемаческия бизнес и равнищата на самонаетост сред тях са по-високи спрямо по-младите поколения. "Това е така, защото са спестили повече пари, имат достъп до кредитиране и са натрупали повече експертиза – все неща, които са ключови за започването на бизнес", пояснява Дейвид Макнеър от Jefferson Area Board for Aging в анализ за Daily Progress.

Но едно качество намалява с времето и то е склонността към поемането на рискове. Това обаче може отчасти да се компенсира с опита, който според проучванията е съществено предимство, когато става въпрос за функционирането на мозъка, тъй като умения като организирането и решаването на проблеми се подобряват. Проблемът е, че много от работодателите все още робуват на предразсъдъци и често не са склонни да дадат шанс на по-възрастните служители. От което губят всички.

Ползи за здравето

Според учените може да има ползи за здравето от по-дългото оставане на работа. Това основно се отнася за офис служители, учители и други по-интелектуални професии, а не толкова за работниците във фабрика или на строеж. "Какви са ползите от работата? Активността на мозъка и на социалните мрежи е жизненоважна", коментира пред New York Times доц. Никол Маестас от Harvard Medical School. Масшабно проучване във Франция пък показва, че отлагането на пенсионирането може да намали риска от възрастова деменция.

Хората живеят по-дълго, работят по-дълго и са активни по-дълго, което води до преосмисляне на концепцията за старостта.

Много от работодателите обаче все още имат предразсъдъци към наемането на служители след определена възраст.

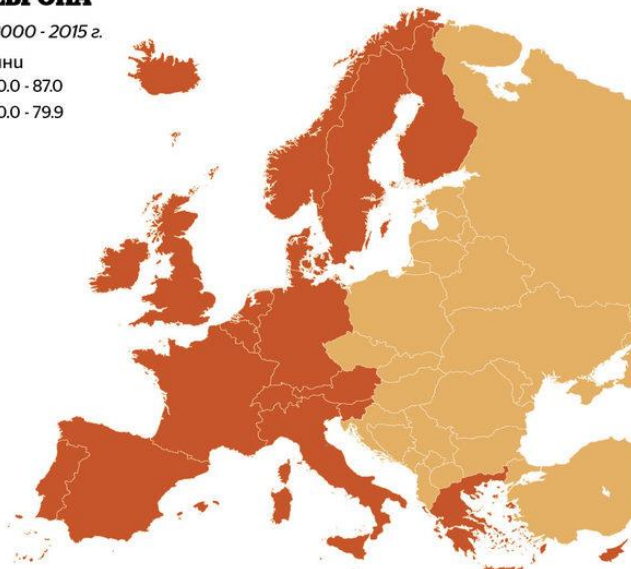
К | ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА ЖИВОТ ПРИ РАЖДАНЕ В ЕВРОПА

2000 - 2015 г.

Години

80.0 - 87.0

70.0 - 79.9

Източник: Световна здравна организация